

YOSH OILALARNING IJTIMOIIY- PSIXOLOGIK MUAMMOLARI

Mirzayeva Kamola

Xalqaro Nordik Universiteti Pedagogika va psixologiya

yonalishi 2 kurs magistranti

kmirzayeva212@gmail.com

Annotatsiya:

Yosh oilalar duch keladigan ijtimoiy psixologik muammolar ularning farovonligi va faoliyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan bir qator masalalarni o'z ichiga oladi. Bu muammolarga moliyaviy stress, zo'riqish, ijtimoiy izolyatsiya, qo'llab-quvvatlanmaslik, munosabatlardagi qiyinchiliklar va ota-onalarning stressi kiradi. Uy-joy, bola parvarishi va oilaviy xarajatlar bilan bog'liq moliyaviy bosim stress va nizolarga olib kelishi mumkin. Hamkorlar, ota-onalar va shaxslar sifatida bir nechta rollarni muvozanatlash zo'riqish va siqilishga olib kelishi mumkin. Hayotning turli bosqichlarida tengdoshlaridan ijtimoiy izolyatsiya yolg'izlik tuyg'usini keltirib chiqarishi mumkin. Bundan tashqari, yosh oilalarda keksa oilalar vaqt o'tishi bilan qurgan yordam tarmoqlari va resurslari yetishmasligi mumkin. O'zaro munosabatlardagi qiyinchiliklar, aloqa muammolari, ota-onalarning tarbiyasidagi nizolar va yaqinlikdagi o'zgarishlar ham paydo bo'lishi mumkin. Ota-onalarning stressi, jumladan, bolalarning farovonligi va oila-mehnat muvozanatini boshqarish, bu muammolarni yanada kuchaytiradi. Ushbu ijtimoiy psixologik muammolarni hal qilish uchun ruhiy salomatlik bo'yicha mutaxassislar, jamoat resurslari va kuchli ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tarmoqlarini rivojlantirish kerak bo'lishi mumkin.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy psixologik muammolar; yosh oilalar; Moliyaviy stress; Ijtimoiy izolyatsiya; Qo'llab-quvvatlashning yetishmasligi; O'zaro munosabatlardagi qiyinchiliklar; Ota-onalarning stressi; Salomatlik.

Yosh oilalar ko'pincha uy-joy, bola parvarishi va boshqa oila xarajatlarini to'lash kabi moliyaviy qiyinchiliklar bilan kurashadilar. Bu oilada stress, tashvish va nizolarga olib kelishi mumkin. Yosh ota-onalar sheriklar, ota-onalar va shaxslar sifatida o'z rollarini muvozanatlash uchun kurashishlari mumkin. Ular o'zlarining shaxsiyatlari va munosabatlarini saqlab qolishga harakat qilish bilan birga, ota-onalik talablaridan o'zlarini bezovta qilishlari mumkin. Yosh oilalar o'zlarining hayot bosqichida bo'lmagan tengdoshlaridan ajralib qolishlari mumkin, bu yolg'izlik va aloqani uzish tuyg'ulariga olib keladi.

Yosh oilalarda keksa oilalar vaqt o'tishi bilan qurilgan qo'llab-quvvatlash tarmoqlari, masalan, yo'l-yo'riq va yordam ko'rsatishi mumkin bo'lgan katta oila a'zolari yoki yaqin do'stlari bo'lmasligi mumkin. Yosh er-xotinlar ota-onalikka o'tishda, jumladan, aloqa muammolari, ota-onalik uslublari bo'yicha nizolar va yaqinlikdagi o'zgarishlarda o'zaro munosabatlarda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Yosh ota-onalar farzandlarini tarbiyalash, jumladan, farzandlarining farovonligi, xatti-harakatlarini boshqarish va ish va oilaviy hayot o'rtasidagi muvozanatni topish borasidagi tashvishlar bilan kurashishi mumkin.

Yosh oilalarning ijtimoiy psixologik muammolari ushbu oila birliklarining farovonligi va faoliyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan keng ko'lamli muammolarni o'z ichiga oladi. Bu muammolarga moliyaviy stress, munosabatlardagi nizolar, ota-onalikdagi qiyinchiliklar va ish va oilaviy mas'uliyatni muvozanatlash bilan bog'liq bo'lgan qiyinchiliklar kiradi. Bundan tashqari, yosh oilalar ijtimoiy

tazyiqlar, madaniy umidlar va sog'liqni saqlash va ta'lim kabi murakkab ijtimoiy tizimlarni boshqarish zaruriyatiga duch kelishi mumkin. Yosh oilalarning ijtimoiy psixologik muammolari ushbu oila birliklarining farovonligi va faoliyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan keng ko'lamli muammolarni o'z ichiga oladi. Bu muammolarga moliyaviy stress, munosabatlardagi nizolar, ota-onalikdagi qiyinchiliklar va ish va oilaviy mas'uliyatni muvozanatlash bilan bog'liq bo'lgan qiyinchiliklar kiradi. Bundan tashqari, yosh oilalar ijtimoiy tazyiqlar, madaniy umidlar va sog'liqni saqlash va ta'lim kabi murakkab ijtimoiy tizimlarni boshqarish zaruriyatiga duch kelishi mumkin.

Ushbu qiyinchiliklar ruhiy salomatlik, munosabatlar sifati va ushbu oilalardagi ota-onalar va bolalarning umumiy moslashuvi uchun muhim ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu ijtimoiy psixologik muammolarni tushunish va hal qilish yosh oilalarning mustahkamligi va barqarorligini qo'llab-quvvatlash uchun juda muhimdir. Ushbu muammolarga hissa qo'shadigan omillarni o'rganish va samarali choralarni aniqlash orqali tadqiqotchilar va amaliyotchilar yosh oilalar uchun ijobiy natijalarga erishish va ularning umumiy farovonligini oshirishga harakat qilishlari mumkin.

Oiladagi muammolar tashvish, qayg'u va g'azab kabi salbiy his-tuyg'ularni keltirib chiqaradi. Oila a'zolari, shuningdek, oilaviy muammolarga duch kelganda, o'zlarini yolg'iz, chalkash, charchagan va stressli his qilishlari mumkin.

Shaxsiy kelishmovchiliklarni qabul qilish, suhbatlashish, birga dam olish va professional yordam olish ko'plab oilaviy muammolarni hal qiladigan samarali strategiyalardir. Kleyton xulq-atvor terapevtlari oila a'zolariga muloqotdagi qiyinchiliklarni yengish va yanada mazmunli munosabatlarga erishishda yordam beradi.

Ota-onalar umumiy oilaviy muammolarni oldini olish uchun nazoratni o'z qo'llariga olishlari va samarali intizom strategiyalarini ishlab chiqishlari kerak. Barcha oila a'zolari muammolarni hal qilish jarayonida o'z munosabatlarini o'zgartirish majburiyatini olishlari kerak. Sevgi va hurmat bilan barcha oilaviy muammolarni engish mumkin. Oila a'zolari boshqa oila a'zolarining fe'l-atvorini tushunishlari kerak, shunda ular ularga to'g'ri munosabatda bo'lishlari mumkin.

Oilaviy tuzilmaning buzilishi bolalarning ham, ularning ota-onalarining ham ruhiy salomatligiga ta'sir qiluvchi bir qancha salbiy hodisalarga olib kelishi mumkin. Barcha buzilishlar bir xil ta'sirga ega emas. Ajralish natijasida buzilgan oilalarda, masalan, ota-onaning o'limi kabi buzilishlarning boshqa turlariga qaraganda ko'proq hissiy va xulq-atvor muammolari yuzaga keladi. Qarovchilarda, shuningdek, bolalarning o'zlarida suiiste'mol qilish uchun xavf omillari bo'lib xizmat qiladigan ba'zi xususiyatlar aniqlangan. Yoshlik, ruhiy tushkunlik, giyohvand moddalarni suiiste'mol qilish, qashshoqlik va bolalik davrida onalaridan ajralish tarixi xavf omillari bo'lib xizmat qiladi. Shunga o'xshash xavf omillari qo'shimcha xavf omili sifatida uyda bo'lgan qarindoshi bo'lmagan erkak sherigi bo'lgan erkak g'amxo'rlarda ham kuzatiladi. Taxminan 30% bolalar qarindoshi bo'lmagan surrogat ota bilan yashashlari kutilmoqda.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'gay ota-onaning borligi, yolg'iz onalar bilan yashashdan farqli o'laroq, hayratlanarli omil tomonidan zo'ravonlikka duchor bo'lish xavfini 20-40 baravar oshiradi, bunda xavf biologik jihatdan buzilmagan oilada yashashga qaraganda 14 baravar yuqori. Ba'zi xavf omillari bolalarning o'zida ham aniqlangan, masalan, kam vazn, jismoniy, aqliy zaiflik, tajovuzkorlik va giperaktivlik. Bolaligida zo'ravonlikka yoki oiladagi zo'ravonlikka duchor bo'lgan ota-onalar ham o'z farzandlariga nisbatan tajovuzkorlik qilishga moyil bo'lgan. Biroq, tadqiqotlar har xil turdagi buzilgan oila tuzilmalaridan bo'lgan bolalar tomonidan boshdan kechirilgan zo'ravonlikning turli shakllarini batafsil ochish va hujjatlashtirish imkoniga ega emas.

Ota-onalarning psixopatologiyasi tarixi bolalarda hech qanday affektiv kasalligi bo'lmagan ota-onalarning bolalari bilan solishtirganda depressiya va boshqa psixopatologiyalarning ko'payishiga olib keladi. Bundan tashqari, tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, bu bolalarda depressiya kursi ko'proq surunkali bo'lishi mumkin, relapsning ko'payishi bilan. Bundan tashqari, onaning affektiv holati otaning kasalligidan ko'ra bolaga chuqurroq ta'sir qiladi va farq statistik jihatdan ahamiyatlidir. Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, ota-onaning nikohidagi buzilishlar bolaning psixopatologiya xavfiga ham ta'sir qiladi va, ehtimol, ota-ona psixopatologiyasi bilan o'zaro bog'liq bo'lib, nikohda kelishmovchilikka olib keladi.

Xulosa qilib aytganda, yosh oilalar duch keladigan ijtimoiy psixologik muammolar murakkab va ko'p qirrali bo'lib, ularning farovonligi va faoliyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan keng ko'lamli muammolarni o'z ichiga oladi. Moliyaviy stress va munosabatlardagi mojarolardan ota-onalik qiyinchiliklari va ijtimoiy bosimlarga, bu muammolar ushbu oilalardagi ota-onalar va bolalarning ruhiy salomatligi va umumiy moslashuviga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Ushbu muammolarni hal qilish ushbu muammolarga yordam beradigan kesishgan omillarni hisobga oladigan kompleks yondashuvni talab qiladi. Bu moliyaviy barqarorlikni qo'llab-quvvatlash, munosabatlar dinamikasini yaxshilash uchun resurslarni taklif qilish, samarali ota-onalar strategiyasini ilgari surish va yosh oilalarga ta'sir ko'rsatadigan ijtimoiy va madaniy bosimlarni bartaraf etishni o'z ichiga olishi mumkin.

Ushbu ijtimoiy psixologik muammolarni tushunish va hal qilish orqali tadqiqotchilar, siyosatchilar va amaliyotchilar yosh oilalarning mustahkamligi, barqarorligi va umumiy farovonligini rag'batlantiradigan aralashuvlar va qo'llab-quvvatlash tizimlarini ishlab chiqish ustida ishlashlari mumkin. Ushbu sa'y-harakatlar orqali biz ushbu oila birliklarida ota-onalar va bolalar uchun ijobiy natijalarni qo'llab-quvvatlaydigan muhit yaratishga harakat qilishimiz mumkin.

Adabiyotlar:

1. Conger, R. D. va Elder, G. H., Jr. (1994). Qiyin paytlarda oilalar: Amerika qishloqlarida o'zgarishlarga moslashish. Aldin de Gruyter.
2. McLanahan, S. va Sandefur, G. (1994). Bitta ota yoki ona bilan voyaga yetkazish. Garvard universiteti nashriyoti.
3. Belskiy, J. (1984). Ota-onalikni belgilovchi omillar: jarayon modeli. Bola rivojlanishi, 83-96.
4. Koks, M. J. va Paley, B. (2003). Oilalarni tizim sifatida tushunish. Psixologiya fanining dolzarb yo'nalishlari, 12(5), 193-196.
5. Fincham, F. D. va Beach, S. R. (2010). Yangi ming yillikda nikoh: Nikoh va oila jurnali, 72 (3), 630-649.
6. Tokhtagul, T., & Khamzayev, S. A. (2024). Theoretical Importance Of Anthropocentric Phraseological Units. American Journal of Advanced Scientific Research, 1(2), 19-21.
7. Хамзаев, С. (2024). Patterns of interaction of categories generalizing external factors of vocabulary development. Зарубежная лингвистика и лингводидактика, 2(2), 164-178.
8. Khamzaev, S. A. (2023). Essentials of Teaching Terms of a Specific Field to Students of Non-Linguistic Universities. International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding, 10(12), 488-493.
9. Khamzaev, S. (2021). CROSS-CULTURAL TEACHING OF A FOREIGN LANGUAGE-A NEW PARADIGM IN EDUCATION. Журнал иностранных языков и лингвистики, 2(3).
10. Smith, A. D. (2017). *Nationalism: Theory, Ideology, History*. Polity.

11. Hannerz, U. (2016). *Cultural Complexity: Studies in the Social Organization of Meaning*. Columbia University Press.
12. Khamzaev, S. (2021). THE INFLUENCE OF BORROWED WORDS TO THE VOCABULARY STOCK OF THE UZBEK LANGUAGE. Журнал иностранных языков и лингвистики, 2(3).